

Верховний
Суд

Слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії: практика Верховного Суду

Олександра Яновська

суддя Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду,
доктор юридичних наук, професор

Загальні вимоги до проведення досудового розслідування

Постанови керівника органу досудового розслідування про визначення слідчого або групи слідчих, старшого групи слідчих, які здійснювали досудове розслідування, можуть бути надані прокурором та оголошені під час судового розгляду, якщо під час дослідження доказів в учасників провадження виникне сумнів у їх достовірності з огляду на те, що ці докази було зібрано неуповноваженими особами. Якщо це питання не ставилося в суді першої інстанції, а виникло під час апеляційного чи касаційного розгляду, такі процесуальні документи можуть бути надані суду апеляційної або касаційної інстанції в межах перевірки доводів, викладених в апеляційній чи касаційній скаргах.

Детальніше з текстом постанови ОП від 14.02.2022 у справі № 477/426/17 (провадження № 51-4963кмо20) можна ознайомитися за посиланням – <https://reestr.court.gov.ua/Review/103525190>.

Обов'язковою передумовою реалізації Генеральним прокурором, керівником обласної прокуратури, їх першими заступниками та заступниками повноважень, передбачених ч. 5 ст. 36 КПК, є оцінка досудового розслідування органом досудового розслідування, встановленим ст. 216 КПК, як неефективного та відображення такої оцінки у постанові з наведенням відповідного мотивування.

Наявність відповідних відомостей, які стосуються конкретного кримінального провадження, щодо його неефективності відповідним прокурором може бути встановлено на будь-якому етапі досудового розслідування, в тому числі і на його початку, та бути підставами для прийняття рішення в порядку і відповідно до вимог ч. 5 ст. 36 КПК.

У кожному конкретному випадку наявність таких підстав має бути обґрунтована у відповідному процесуальному рішенні – постанові Генерального прокурора, керівника обласної прокуратури, їх перших заступників та заступників про доручення здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, яка має відповідати вимогам ст. 110 КПК, у тому числі бути вмотивованою, надавати обґрунтоване пояснення щодо фактичних та юридичних підстав прийнятого рішення.

Постанова про доручення досудового розслідування іншому органу досудового розслідування, її обґрунтування та вмотивування має бути предметом дослідження суду в кожному кримінальному провадженні, яка здійснюється з урахуванням його конкретних обставин. Результати такого дослідження утворюють підстави для подальшої оцінки отриманих у результаті проведеного досудового розслідування доказів з точки зору допустимості.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/97286253>

постанова об'єднаної палати ККС ВС від 24.05.2021 р. (справа № 640/5023/19, провадження № 51-2917кмо20).

У випадку призначення експертизи слідчим, який не входить до складу визначеної у кримінальному провадженні слідчої групи суд, вирішуючи питання про допустимість даних висновку експерта як доказів, повинен у межах доводів сторін перевірити, чи призвів спосіб призначення експертизи до порушення тих чи інших прав і свобод людини, передбачених Конвенцією та/або Конституцією України. У разі визнання доказів недопустимими суд має вмотивувати свої висновки про істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, зазначивши, які саме й чийі права і свободи було порушено і в чому це виражалось.

Оцінюючи докази на предмет допустимості відповідно до критеріїв, встановлених кримінальним процесуальним законом, суд виходить з обставин конкретної справи і також повинен вмотивувати своє рішення.

<https://reestr.court.gov.ua/Review/106141457>

постанова Великої Палати ВС від 31.08.2022 р. (справа № 756/10060/17, провадження № 13-3кц22).

Рішення керівника органу досудового розслідування доручити здійснення досудового розслідування конкретному слідчому у формі доручення, зміст якого відповідає вимогам до процесуального рішення у формі постанови, що передбачено КПК, не вважається істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону.

Детальніше з текстом постанови колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 24.01.2023 у справі № 663/3293/20 (провадження № 51-4894км21) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108654519>

СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ

ДОПИТ

ч. 11 ст. 615 КПК України

Показання, отримані під час допиту свідка, потерпілого, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо хід і результати такого допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації.

Показання, отримані під час допиту підозрюваного, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо у такому допиті брав участь захисник, а хід і результати проведення допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації.

ОБШУК – ОГЛЯД

п.1 ч.1 ст.615 КПК України

При проведенні обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, якщо залучення понятих є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я, відповідні слідчі (розшукові) дії проводяться без залучення понятих. У такому разі хід і результати проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи в обов'язковому порядку фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису.

Огляд предмета в приміщенні не вказує на обшук самого приміщення. Якщо з відеозапису огляду особистих речей свідка вбачається, що огляд інших предметів, розміщених у тому ж приміщенні, виходить за межі огляду його особистих речей, однак свідок не заперечує проти цього, а за результатами слідчої дії не було виявлено та вилучено предметів, які були б визнані речовими доказами в кримінальному провадженні, то визнання протоколу огляду в цій частині недопустимим не впливає на допустимість проведення огляду особистих речей свідка загалом.

Детальніше з текстом постанови ВС від 18.07.2022 у справі № 520/3608/15-к (провадження № 51-4002км21) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105372100>.

КПК не передбачає обов'язкового ухвалення постанови про залучення до участі в огляді спеціаліста. Залучення співробітників оперативних підрозділів для проведення процесуальних дій є формою взаємодії слідчих органів та органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, має організаційний характер і не потребує прийняття процесуального документа у виді письмового доручення.

Детальніше з текстом постанови ВС від 16.02.2022 у справі № 758/5719/16-к (провадження № 51-5770км21) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103487334>.

Системне тлумачення процесуальних норм, передбачених п. 3 ч. 2 ст. 40, ст. 236 КПК України дає підстави для висновку про те, що виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи покладається на слідчого чи прокурора і не може бути доручене відповідним оперативним підрозділам.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/101829915>

постанова об'єднаної палати ККС ВС від 06.12.2021 р. (справа № 663/820/15-к, провадження № 51-2075кмо20).

Огляд місця події може бути проведено до внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Якщо під час огляду місця події було вилучено грошові кошти, які були предметом кримінального правопорушення, що є складовою частиною цієї слідчої дії, то нескладання слідчим окремого процесуального документа – протоколу огляду грошових коштів – не може бути підставою для визнання вказаного доказу недопустимим.

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.09.2022 у справі № 506/392/16-к (провадження № 51-815км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106141449>.

Огляд водіїв, учасників дорожньо-транспортної пригоди, є обов'язковим, і ця процедура не є слідчою дією в розумінні вимог статей 214, 223 КПК, а тому немає передбачених законом підстав для визнання цих результатів медичного дослідження недопустимими й такими, що отримані з порушенням порядку, передбаченого законом, тобто до внесення відомостей до ЄРДР.

Детальніше з текстом постанови ВС від 06.09.2022 у справі № 506/392/16-к (провадження № 51-815км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106141449>.

КПК не передбачає обов'язкової участі понятих під час огляду місця події. Участь родичів підозрюваного у вказаній слідчій дії не тягне за собою визнання недопустимим доказом протоколу огляду місця події, якщо жоден з учасників судового розгляду не заперечував достовірності інформації, зафіксованої в протоколі.

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.10.2022 у справі № 586/187/20 (провадження № 51-1093км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106744497>.

Речові докази, виявлені на сидінні в салоні відкритого автомобіля, не можуть бути визнані недопустимими, якщо під час їх виявлення жодних дій для відкриття закритих відділень, схованок (тих дій, які можуть бути оцінені як обшукові) правоохоронці не вчиняли, а сам власник транспортного засобу, огляд якого було проведено, перед початком слідчої дії добровільно надав дозвіл на огляд свого автомобіля.

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.10.2022 у справі № 752/7440/18 (провадження № 51-1815км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106661447>.

КПК України не містить заборони щодо проведення кількох оглядів одного предмету. Тому проведення 15 серпня 2020 року слідчим огляду вилученої купюри та складення ним відповідної постанови про визнання цієї купюри речовим доказом, а 16 серпня 2020 року проведення огляду цієї ж купюри у присутності двох понятих і складення відповідного протоколу огляду, не свідчить про недопустимість як доказу постанови від 15 серпня 2020 року про визнання зазначеної купюри речовим доказом.

Детальніше з текстом постанови ВС від 23.02.2022 у справі № 155/1383/20 (провадження № 51-5564км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103963356>

ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА

Обов'язкове залучення експерта для проведення експертизи необхідне за наявності двох підстав: по-перше, коли характер об'єктивних обставин, які мають значення для кримінального провадження, неможливо достовірно встановити без залучення особи, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями (що є загальною підставою проведення експертизи в кримінальному провадженні, передбаченою ч. 1 ст. 242 КПК у редакції Закону № 1261-VII); по-друге, коли мають місце обставини, передбачені ч. 2 цієї норми.

Імперативність п. 6 ч. 2 ст. 242 КПК у редакції Закону № 1261-VII щодо призначення експертизи у кожному кримінальному провадженні для визначення розміру збитків, завданих кримінальним правопорушенням, має обмежений характер, оскільки не стосується тих випадків, коли предметом злочину є гроші або інші цінні папери, що мають грошовий еквівалент, а також коли розмір матеріальних збитків, шкоди, заподіяних кримінальним правопорушенням, можливо достовірно встановити без спеціальних знань, а достатньо загальновідомих та загальнодоступних знань, проведення простих арифметичних розрахунків для оцінки даних, отриманих за допомогою інших, крім експертизи, джерел доказування.

У решті випадків сторона обвинувачення на стадії досудового розслідування зобов'язана незалежно від наявності інших доказів, за допомогою яких можливо встановити розмір матеріальних збитків, звернутися до слідчого судді з клопотанням про залучення експерта (а в редакції Закону № 187-IX – залучити експерта).

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/86070671>

постанова ОП ККС ВС від 25.11.2019 р. (справа № 420/1667/18, провадження № 51-10433кмо18).

Відсутність у матеріалах кримінального провадження медичних документів, на підставі яких сформовано висновок експерта, невідкриття цих документів стороні захисту на стадії виконання ст. 290 КПК не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону в аспекті ст. 412 вказаного Кодексу, автоматично не тягне за собою визнання експертного дослідження недопустимим доказом й скасування на підставі п. 1 ч. 1 ст. 438 КПК судових рішень, якщо зазначені документи було отримано у визначеному законом порядку, і згадана сторона не клопотала про надання доступу до медичних документів або при здійсненні судового чи апеляційного провадження їй було забезпечено можливість реалізувати право на ознайомлення з такими документами.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87298256>

постанова об'єднаної палати ККС ВС від 27.01.2020 р. (справа № 754/14281/17, провадження № 51-218кмо19).

Сторона захисту та сторона обвинувачення мають право самостійно визначати, які докази слід надати для обстоювання своєї позиції перед судом, зокрема, стосовно проведення експертизи в кримінальному провадженні. Орган досудового розслідування може призначати експертизу в кримінальному провадженні, якщо це сприятиме ходу досудового розслідування загалом, та зобов'язаний це робити, якщо відповідно до КПК проведення експертизи в конкретному кримінальному провадженні є обов'язковим. Слідчий не зобов'язаний повідомляти підозрювану особу про проведення експертизи в конкретному кримінальному провадженні.

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.10.2022 у справі № 565/1354/19 (провадження № 51-443км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106988921>.

Підставою для проведення судово-медичної експертизи є відповідна ухвала слідчого судді чи суду, в якій визначається коло питань, що ставляться перед експертом (статті 242, 244 КПК). Проведення судово-медичної експертизи (розтин трупа) до постановлення слідчим суддею відповідної ухвали тягне за собою визнання такого доказу недопустимим.

Детальніше з текстом постанови ВС від 17.10.2022 у справі № 570/4782/19 (провадження № 51-3855км20) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106881971>.

Зразки, що отримуються для проведення експертного дослідження, самі по собі не містять обставин, що входять до предмета доказування в кримінальному провадженні, а тому не мають доказового значення. Відеозапис допиту свідка, якого надалі було визнано підозрюваним, що був використаний органом досудового розслідування як зразок голосу для проведення експертного дослідження, не порушує приписи п. 1 ч. 3 ст. 87 КПК, якщо отримані під час допиту цієї особи інформативні дані не використовувалися.

Детальніше з текстом постанови ВС від 20.06.2022 у справі № 646/8454/17 (провадження № 51-381км22) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105012014>.

СЛІДЧИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ

Приписи ч. 4 ст. 95 КПК про те, що суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання або які отримано в порядку, передбаченому ст. 225 цього Кодексу, мають застосовуватися лише до відомостей, що відповідають ознакам показань як самостійного процесуального джерела доказів згідно зі ст. 95 КПК. Показання необхідно розмежовувати з іншим самостійним процесуальним джерелом доказів – протоколом слідчого експерименту.

Заперечення обвинуваченим у судовому засіданні відомостей, які слідчий, прокурор перевіряв або уточнював за його участю під час слідчого експерименту, не може автоматично свідчити про недопустимість як доказу протоколу слідчого експерименту.

Легітимна мета слідчого експерименту за участю підозрюваного, обвинуваченого досягається дотриманням встановленого порядку його проведення, забезпеченням реалізації прав особи як процесуальних гарантій справедливого судового розгляду та кримінального провадження в цілому.

Проведення слідчого експерименту у формі, що не містить ознак відтворення дій, обстановки, обставин події, проведення дослідів чи випробувань, а посвідчує виключно проголошення підозрюваним зізнання у вчиненні кримінального правопорушення з метою його процесуального закріплення, належить розцінювати як допит, що не має в суді доказового значення з огляду на зміст ч. 4 ст. 95 КПК.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91702552>

постанова об'єднаної палати ККС ВС від 14.09.2020 р. (справа № 740/3597/17, провадження № 51-6070кмо19).

Залучення чоловіка потерпілої до участі в слідчому експерименті як статиста не є підставою для визнання результатів цієї слідчої дії недопустимими доказами за умови її належного проведення відповідно до вимог ст. 240 КПК.

Детальніше з текстом постанови ВС від 18.10.2022 у справі № 520/15140/17 (провадження № 51-1043км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940521>.

Заперечення обвинуваченим у судовому засіданні відомостей, які слідчий, прокурор перевіряли або уточнювали за його участю під час слідчого експерименту, не може автоматично свідчити про недопустимість як доказу протоколу слідчого експерименту.

Детальніше з текстом постанови ВС від 10.08.2022 у справі № 556/1969/18 (провадження № 51-684км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105706475>.

ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ

Процесуальний закон не забороняє пред'явлення особи для впізнання у разі особистого знайомства із особою, яка впізнає. Сам собою факт знайомства потерпілого із особами, які були причетні до його викрадення та позбавлення волі, не може бути підставою для визнання протоколу пред'явлення особи для впізнання недопустимим доказом.

Детальніше з текстом постанови ВС від 10.02.2022 у справі № 523/8553/16-к (провадження № 51-4224км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374>

НЕГЛАСНІ СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ДІЇ

За наявності відповідного клопотання процесуальні документи, які стали підставою для проведення НСРД (ухвали, постанови, клопотання) і яких не було відкрито стороні захисту в порядку, передбаченому ст. 290 КПК, оскільки їх тоді не було у розпорядженні сторони обвинувачення (процесуальні документи не було розсекречено на момент відкриття стороною обвинувачення матеріалів кримінального провадження), можуть бути відкриті іншій стороні, але суд не має допустити відомості, що містяться в цих матеріалах кримінального провадження, як докази.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79298340>

постанова Великої Палати ВС від 16 січня 2019 р. (справа № 751/7557/15-к, провадження № 13-37к18).

Якщо сторона обвинувачення під час досудового розслідування своєчасно вжила всі необхідні та залежні від неї заходи, спрямовані на розсекречення процесуальних документів, які стали підставою для проведення НСРД, однак такі документи не були розсекречені з причин, що не залежали від волі і процесуальної поведінки прокурора, то суд не може автоматично визнавати протоколи НСРД недопустимими доказами з мотивів невідкриття процесуальних документів, якими санкціоноване їх проведення.

Процесуальні документи, які стали підставою для проведення НСРД (ухвали, постанови, клопотання) та які на стадії досудового розслідування не було відкрито стороні захисту в порядку, передбаченому статтею 290 КПК України з тієї причини, що їх не було у розпорядженні сторони обвинувачення (процесуальні документи не були розсекречені на момент відкриття стороною обвинувачення матеріалів кримінального провадження), можуть бути відкриті іншій стороні під час розгляду справи у суді за умови своєчасного вжиття прокурором всіх необхідних заходів для їх отримання.

Якщо сторона обвинувачення не вжила необхідних та своєчасних заходів, що спрямовані на розсекречення процесуальних документів, які стали процесуальною підставою для проведення НСРД і яких немає в її розпорядженні, то в такому випадку має місце порушення норм статті 290 КПК України.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/85174578>

постанова Великої Палати ВС від 16 жовтня 2019 р. (справа № 640/6847/15-к, провадження № 13-43к19).

Якщо на момент проведення НСРД були достатні підстави для обґрунтованого припущення щодо вчинення особою діяння, яке є тяжким або особливо тяжким злочином, однак під час проведення подальшого досудового розслідування кваліфікацію було змінено на таку, що передбачає відповідальність за нетяжкий злочин або проступок, то фактичні дані, отримані в результаті проведення негласної слідчої (розшукової) дії, можуть бути доказами в цьому кримінальному провадженні.

Детальніше з текстом постанови ВС від 16.02.2022 у справі № 758/5719/16-к (провадження № 51-5770км21) можна ознайомитися за посиланням – <https://reestr.court.gov.ua/Review/103487334>.

Незазначення у протоколі, складеному за результатами проведення негласної слідчої (розшукової) дії (аудіо-, відеоконтроль особи), назви та серійного номера спеціальної техніки, її характеристики, носіїв інформації, призначених для негласного отримання інформації, не впливає на допустимість як доказу технічного запису фіксування проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії, а також указанного протоколу.

Детальніше з текстом постанови ВС від 26.01.2022 у справі № 677/450/18 (провадження № 51-1643км21) можна ознайомитися за посиланням – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102941414>.

Незазначення детективом у протоколі огляду та вручення грошових коштів відомостей про те, що вказаний огляд та вручення особі, яка залучена до проведення слідчої дії, грошей проводилися на виконання постанови прокурора про проведення контролю за вчиненням злочину, не впливає на правильність ухваленого рішення, оскільки не свідчить, що відповідна слідча дія проводилася не на підставі вказаної постанови. У статтях 104 і 237 КПК не передбачено вимог щодо необхідності зазначати у протоколі огляду та вручення грошових коштів посилання на те, що така слідча дія проводиться на виконання рішення прокурора про проведення контролю за вчиненням злочину. Законодавство України не передбачає обов'язку складати кожного дня протоколи огляду та вручення грошових коштів особі, яка залучена для проведення певних слідчих дій, чи повернення цих коштів працівникам правоохоронного органу, якщо такі кошти не були використані в день їх вручення.

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.12.2022 у справі № 754/10882/17 (провадження № 51-1223км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107938586>.

Прокурор, доручаючи оперативному підрозділу відповідно до ст. 36 КПК проведення негласної слідчої (розшукової) дії, не уповноважений визначати конкретного працівника оперативного підрозділу, оскільки це є виключною компетенцією керівника уповноваженого оперативного підрозділу, який проводить такі дії на підставі відповідного доручення.

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.12.2022 у справі № 385/619/16 (провадження № 51-2496км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834205>.

Для проведення негласної слідчої (розшукової) дії на підставі ухвали слідчого судді рішення прокурора у вигляді окремого процесуального документа КПК не передбачено. Контроль за вчиненням злочину у вигляді спеціального слідчого експерименту в разі вчинення службовою особою продовжуваного кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 368 КК, а саме одержання неправомірної вигоди частинами, не потребує щоразу отримання нового дозволу слідчого судді на проведення цієї НСРД, оскільки такий дозвіл надається з метою розкриття продовжуваного кримінального правопорушення.

Детальніше з текстом постанови ВС від 07.12.2022 у справі № 385/619/16 (провадження № 51-2496км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834205>.

Розгляд клопотань щодо надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії головою апеляційного суду, який згідно з КПК є єдиним уповноваженим суддею, що виконує функції слідчого судді в апеляційному суді, не є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону, якщо інші судді апеляційного суду, уповноважені виконувати функції слідчого судді, можуть у разі необхідності бути визначені саме його розпорядчим рішенням.

Випадковий характер визначення слідчого судді автоматизованою системою документообігу суду в апеляційному суді (порівняно із судами першої інстанції) для розгляду клопотань у випадку, передбаченому ст. 247 КПК, має особливості, які зумовлені встановленим законом порядком визначення кола суддів, уповноважених розглядати такі клопотання (голова суду чи інший суддя за його визначенням, тобто на його розсуд).

Відсутність предмета фіксування (зокрема, обговорення позицій протилежних сторін), а також відсутність секретаря судового засідання під час розгляду клопотань про надання дозволу на проведення негласної слідчої (розшукової) дії не є істотним порушенням вимог КПК.

Детальніше з текстом постанови ВС від 04.10.2022 у справі № 752/7440/18 (провадження № 51-1815км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106661447>.

У матеріалах кримінального провадження має міститися інформація про походження грошових коштів, які використовувалися під час контролю за вчиненням злочину. Ці кошти можуть бути як отримані зі спеціальних фондів органів правопорядку, так і надані особисто заявниками. Наявність постанови прокурора про проведення контролю за вчиненням злочину, у якій він доручає оперативним співробітникам отримати кошти для проведення оперативної закупки, протоколу огляду та помітки грошових коштів, у результаті якого вони були ідентифіковані, виключає обґрунтовані сумніви в законності походження коштів для використання під час оперативної закупки.

Детальніше з текстом постанови ВС від 23.09.2022 у справі № 552/3066/17 (провадження № 51-151км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517311>.

Особи, які залучаються до проведення негласної слідчої (розшукової) дії (зокрема, поняті, закупники наркотичних засобів, психотропних речовин), не обов'язково повинні мати доступ до державної таємниці. Згідно зі ст. 11 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» такі особи зобов'язані лише не розголошувати таємницю, що стала їм відома у зв'язку з проведенням оперативно-розшукової діяльності.

Детальніше з текстом постанови ВС від 26.10.2022 у справі № 202/5035/20 (провадження № 51-1166км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107078142>.

Відсутність окремого протоколу про перебіг та результати контролю за вчиненням злочину з огляду на одночасну наявність у матеріалах справи протоколів про результати проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як аудіо- і відеоконтроль особи, а також протоколу огляду та вручення грошових коштів і протоколу проведення обшуку сама собою не свідчить про порушення вимог кримінального процесуального законодавства.

У вказаних документах і на доданих до них носіях відео- та аудіозаписів у їх сукупності відображено всю необхідну інформацію, яка стосується результатів контролю за вчиненням злочину. Їх перегляд надає можливість зрозуміти перебіг проведення такої дії, встановити, чи були перевірені під час її проведення справжні наміри обвинуваченої особи та чи відбулося спостереження за її поведінкою і прийняттям нею рішення щодо вчинення злочину.

Під конфіденційним співробітництвом слід розуміти негласні відносини, що встановлюються уповноваженими органами з повнолітньою дієздатною особою на засадах добровільності й конспіративності та використовуються для вирішення завдань кримінального провадження. Слідчий має право використовувати інформацію, отриману від осіб, з якими встановлено конфіденційне співробітництво, під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії або залучати їх до проведення таких дій. Залучення до конфіденційного співробітництва є не різновидом негласної слідчої (розшукової) дії, а лише складовим елементом їх проведення КПК не містить вимоги щодо окремого оформлення у формі постанови рішення про залучення особи до участі в негласній слідчій (розшуковій) дії.

Відсутність у матеріалах кримінального провадження рішення про таке залучення із зазначенням даних про особу, яка залучала іншу особу до конфіденційного співробітництва, не свідчить про наявність порушень КПК, які могли призвести до ухвалення незаконного та/або необґрунтованого рішення.

День і час отримання від особи згоди на її залучення до конфіденційного співробітництва й участь у негласній слідчій (розшуковій) дії кримінальний процесуальний закон не пов'язує з тим, чи було на момент отримання такої згоди наявне рішення слідчого судді про дозвіл на проведення аудіо- та відеоконтролю особи, оскільки виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як контроль за вчиненням злочину, натомість слідчий суддя здійснює судовий контроль за законністю проведення цієї дії, а не за підготовчими діями сторони обвинувачення, спрямованими на підготовку до контролю за вчиненням злочину і проведенням спостереження, відео- та аудіоконтролю особи.

Детальніше з текстом постанови ВС від 14.12.2022 у справі № 754/10882/17 (провадження № 51-1223км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107938586>.

Якщо в ухвалі слідчого судді, постановленій на підставі клопотання слідчого про надання дозволу на проведення аудіо-, відеоконтролю особи, було надано дозвіл на проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії в публічно доступних місцях, місцях тимчасового перебування особи та інших місцях, на які вкаже особа, без визначення конкретних місць, де може відбуватися ця дія, то це не є порушенням вимог кримінального процесуального законодавства.

Детальніше з текстом постанови ВС від 28.09.2022 у справі № 225/373/21 (провадження № 51-227км22) можна ознайомитися за посиланням <https://reestr.court.gov.ua/Review/106558702>.

Запис телефонних розмов з обвинуваченим, які зробив свідок на диктофон або на пам'ять телефону та передав органу досудового розслідування, не можуть бути оцінені як матеріали негласної слідчої (розшукової) дії.

За наявності обґрунтованих сумнівів щодо достовірності таких записів, які входять до сукупності ключових доказів, покладених в основу обвинувального вироку, учасники судового провадження мають право просити суд призначити відповідну експертизу цих документів.

Детальніше з текстом постанови ВС від 02.12.2022 у справі № 758/1780/17 (провадження № 51-4254км21) можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107805025>.

Окрема думка – <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834095>.

Окремі питання, пов'язані із ЕЛЕКТРОННИМИ ДОКАЗАМИ

Протокол Берклі

з ведення розслідувань з використанням відкритих цифрових даних

Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations A Practical Guide on the Effective Use of Digital Open Source Information in Investigating Violations of International Criminal, Human Rights and Humanitarian Law

https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-04/OHCHR_BerkeleyProtocol.pdf

З метою правильного збору та збереження отриманих даних і недопущення видалення інформації з мережі Інтернет необхідно дотримуватися такої послідовності дій:

1. Має бути здійснене повне збереження вебсторінки за допомогою будь-якого браузера (Google chrome, Firefox, Opera та інші).
2. Утворюється файл з назвою збереженої сторінки із розширенням «HTML» і папка, в якій містяться автоматично створені файли цієї сторінки.
3. За допомогою інтернет-ресурсів, які призначені для архівації файлів (наприклад, «archive.today», «Wayback Machine» та інші), здійснюється архівація потрібної сторінки.
4. Уся послідовність дій під час проведення слідчої дії огляду інформації, розміщеної в Інтернеті, підлягає чіткому відображенню у протоколі огляду з графічним копіюванням вебсторінок та збереженням цифрової інформації на диску.

Цифрова копія такого документа, що буде прирівнюватися до оригіналу, має зберігатися у тому вигляді, в якому вона створювалася. Це означає збереження оригіналу зібраного цифрового елемента у всіх форматах, в яких він був зібраний.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!